

Chryścijanskaja Dumka

BIEŁARUSKI KATALICKI DWUTYDNIOWIK

№ 4 (130). Wilnia, 20 lutaha 1937 h. Hod X.

APOSTAŁ NARODAŬ

(U 15-tyja ŭhodki wybaru na Apostalskuju Stalicu Piusa XI).

6.II. siol. h. skončyłasia roŭna 15 hadoŭ, jak na Apostalskuju Stalicu wybrany sučasny św. Ajciec Pius XI. Nazywajem jaho Apostałam Narodaŭ. Heta nia znača, što jaho papiaredniki hetkimi nia byli i što hetki tytuł tolki jamu naleža. Nie. Usich biskupaŭ, · što dahetul zasiadali na Apostalskaj Stalicy, tak-ža sprawiadliwa možna nazywać apostałami narodaŭ, bo-ž jany sapraŭdy hetkimi jość, bo-ž jany jość najwyšejšymi duchoŭnymi kiraŭnikami ŭsich katalikoŭ roznych nacyjanalnaściaŭ na ŭsim świecie. I Katalicki Kaścioł, dzie jamu nie pieraškadžała świeckaja palityka, idučy za nawukaj Chrystusa i budučy pasłušnym swajej najwyšejšaj uładzie św. Ajcu, da adradžeńnia roznych narodaŭ, da ich postupu i kultury adnosiŭsia prychilna i pryjazna. Tak naprykład, kali woźmiem narody, jakija adradzilisia ŭžo, ci jakija jašče adradžajucca, jak litoŭcy, irlandcy, ukraincy, sławaki, flamandcy i inš., dyk ubačym, jak mnoha da ich adradžeńnia, da ich nacyjanalnaj kultury pryčyniłasia katalickaje duchawienstwa, jakoje pracawała dla dabra swajho narodu i barołasia za prawy jaho, budučy ŭ łučnaści z Apostalskaj Stalicaj.

Adnak, kali idzieć ab tytuł Apostała Narodaŭ, dyk jon najbolš adpawiadaje sučasnamu św. Ajcu Piusu XI. Tak pryjazna i tak šardečna adnosicca da nacyjanalna-kulturnych patreb roznych narodaŭ, jak heta robić ciapierašni św. Ajciec, nie adnosiŭsia ni adzin z jaho papiarednikaŭ.

Znać mowy tych narodaŭ, siarod jakich mieŭ pracawać misyjanar, treba było zaŭsiody i na heta zwaračwali ŭwahu ŭsie papiežy. Ciapierašni adnak na heta źwiarnuŭ asab-

liwuju ŭwahu, padčorkwajučy, što čym misyjanar lepš znaje mowu jakoha narodu, tym lepš jon zmoža tam pracawać dla Chrystusawaj sprawy, a hetym samym i dla dabra taho-ž narodu.

Dy bolš taho — sučasny św. Ajciec pazakładaŭ duchoŭnyja seminaryi dla narodaŭ roznych rasaŭ, z jakich pawychodzili na ksiandzoŭ: indusy, kitajcy, japoncy i nawat čornyja nehry. Jany pracujuć na Chrystusawaj niwie siarod swaich-ža narodaŭ kudy karyśniej za dalokich, pryjeznych z Eŭropy, biełych misyjanaraŭ.

Nia inakš adnosicca św. Ajciec i da nas. Ab hetym wiedajem ad tych biełarusaŭ, jakija ŭ jaho bywali i jakija jamu raskazwali ab ciažkim žyćci Biełaruskaha Narodu.

Litoŭcy swajo baroniać, a Biełarusy?

Pieraškadžajuć u kaściele piajać palitoŭsku.

U Dziawieniškach niama supakoju ŭ kaściele. U dziawieniskaj parafii žywuć: 4154 litoŭcy, 512 palakoŭ i **879 biełarusaŭ**. Pawodle ŭstanoŭlenaha paradku ŭ parafijalnym kaściele adnu niadzielu piajucca litoŭskija pieśni, a druhuju polskija, a kazańni haworacca kožnuju niadzielu i palitoŭsku i papolsku. Apošnim časam znajšlisia niadobryja i nierazumnyja ludzi, jakija pačali litoŭcam pieraškadžać u ich pieśniach. Ciapierža nawat pajšła ahitacyja, kab susim u kaściele ŭ Dziawieniškach wywieści litoŭskuju mowu. („Viln. Ryt.“ № 9 i 11).

Litoŭcy adnak tam za swajo stajać mocna i jak mohuć, tak swaich prawoŭ baroniać. Biełarusaŭ, jakija sami siabie hetkimi ličać, jość tam 879. Jany, praŭda, nastolki ŭžo świedamyja, što nie pieraškadžajuć litoŭcam i roznym niaprošanym ahitataram nie paddajucca, ale i swajho nie damahajucca. A čas užo ab hetym padumać! U rodnaj mowie lepš malicca, jak u čužoj!

Chworyja nerwy.

Wikary z Radunia pryjechaŭ u wiosku Kargaudy da chworaha. Spatkali jany ksiandza, jaki prybyŭ z Panam Boham, litoŭskaj nabožnaj pieśniaj. Heta ksiandzu nie padabałasia. Jon pierastaŭ spawiadać chworaha i prasiŭ, kab piajali papolsku, bo litoŭskaja pieśnia jaho nerwuje. Ludzi ścichli i ŭžo nie piajali nijak. („Viln.Ryt.“№11).

Jasnaja reč, što kali heta praŭda, dyk hetki pamyłkowy pastupak henaha ksiandza možna wytłumačyć tolki chworymi nerwami, bo ludzi majuć prawa malicca kožny ŭ swajej rodnaj mowie i — što da mowy — nia ludzi pawinny tasawacca da ksiandza, a ksiondz da ludziej Biełarusy tak-ža majuć prawa spatykać ksiandza swajej biełaruskaj nabožnaj pieśniaj i ahułam malicca ŭ swajej rodnaj mowie.

Nia moža z ludźmi razhawarycca.

U siale Miluny, Opsaŭskaj hm., niadaŭna kaladawaŭ probaršč z Pelikanaŭ, jaki hawaryŭ papolsku, a ludzi palitoŭsku. Z hetaha ničoha nia wychodziła i jany nie mahli jak treba zhawarycca. Taksama było z pacierami i katechizmami. Urešcie probaršč pytaŭsia, ci patrebnyja ŭ Pelikanach litoŭskija kazańni. Ludzi adkazwali, što tak. (Viln. Ryt.“ № 12).

Staraja, jak świet, praŭda, što najlepš da serca narodu pramaŭlaje rodnaja jaho mowa. **M. K.**

Ad. Stankiewič.

Mahnušeŭski i Babroŭski. [3)]

(*Da wytokaŭ biełaruskaha adradžeńnia*).

I.

Mahnušeŭski.

(Praciah).

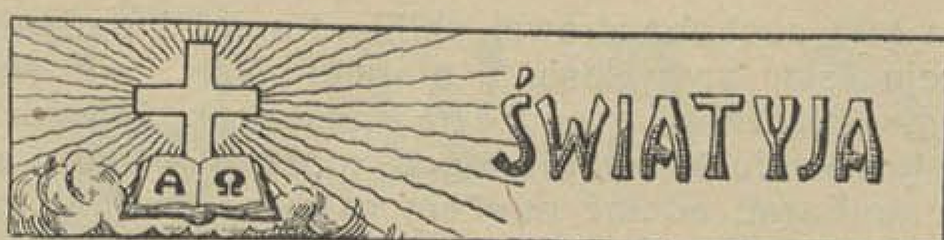
U 1828 hodzie ŭ škole było 51 wučniaŭ, z ich 35 chłopčykaŭ i 16 dziaŭčynak, uzrostam ad 7 da 13 hadoŭ. Wučyli ich tam čytać, pisać, ličyć i katechizmu. Šmat kłaŭ pracy kala škoły i pamocnik probarščа ks. Pius Harbačeŭski, katory chacieŭ nawučyć sialanskich dziaciej usiaho taho, čaho wučać pa druhich školach panskich dziaciej. Jon čytaŭ im kazki Ezopa, polskaha paeta Naruševiča i „Wiadomości brukowe,“ katoryja wychadzili ŭ Wilni i ŭ katorych nia raz pisali ab drennym pałažeńni sialan i ab patrebie skasawać panščynu. Chacieŭ jon, jak z hetaha widać, zrabić z sialan dumajučych ludziej. Widać, škoła mieła dobrych ludziej-kiraŭnikoŭ, kali z hetaj škoły wyšli i ŭmiełyja zastupniki swajej idei; z hetkich wiadomy nam Kaminski, katory, wyrasšy, umieła i ščyra atstaiwaŭ praciŭ pana prawy swaich susiedziaŭ, sialan Krošyna.

Wučni hetaj škoły, čytajučy toje, što pisali wialikija piśmieńniki, pieražywajučy toje, što i jany, chacieli hetak sama napisać niešta padobnaje da taho, što čytali i pieražywali. Chłopčyki pačynajuć pisać wieršy, jany to starajucca pisać na spadobu tych aryhinałaŭ, što čytali, to znoŭ probujuć napisać swajo, biaručy toje, što jany sami čuli i bačyli. Z čysła hetkich chłopčykaŭ wiadomy nam tolki adzin, Pawał Bachrym. Budučy ŭ školi, jon wielmi spadabaŭ pisać wieršy. Mnoha wieršaŭ z Naruševiča, bajek Ezopa i dr. umieŭ jon na pamiać; pierapisywaŭ, što papadałasia, nia tolki drukawanaje, ale i rukapisnaje*). Paŭluka, načynajučaha dumać, dušyła ciažkaja mužyckaja dola, i hareli wočki, kali pierapisywaŭ słowy i wieršy ab mužyckaj swabodzie. Wiedajučy, što heta ŭ druhich krajach možna, tahož žadali jany i ŭ siabie.

To peŭna, što Krošynskaja škoła raźwiła świadomaść u sialan. Praca Mahnušeŭskaha padniała i zamožnaść ich. Saŭsim zrazumieła, što jany pawinny byli ćwiorda atstaiwać swaje prawy proci ŭsich, chto chacieŭ ich narušyć. Skora źjawiłasia patrebnaść hetaha.

Krošyn pierajšoŭ da kn. Antoniny Radziwiłł, katoraja wyšła zamuž za prostaha šlachcica Stanisława Jurahu. Raskazywali, što heta byŭ biedny šlachcic; dziakujučy tolki blizkaj pryjaźni z kniaziem

*) Wieršy i pieśni papadali ŭ Krošyn roznymi darohami. Adny bralisia z knih, druhije chadzili ŭ rukapisnych zapisiach. hetak było z wieršam „Razhawor Mužykoŭ“ (Rozmowa Chłopów)

Świataja Łuceja — Dziewa i Mučanica.

Kažuć, što padtrymliwać świet, a nawat i najmienšuju reč u jaje isnawańni, wymahaje toj-ža ŭsiemahutnaści Božaj, što i akt twareńnia. I Boh twarec, układajučy dumku swaju i plan u reč kožnuju, kładzie tuju-ž dumku i padtrymliwaje jaje i ŭwa ŭsich dalejšych prajawach isnujučaj rečy. Usie my zatym znachodzimsia na dałoni Božaj i spaŭniajem žyćciom swaim wialiki plan, dziela katoraha Jon nas na świet paklikaŭ. Tut tolki čaławiek roźnicca ad inšych tworaŭ tym, što datasoŭwajecca da planaŭ Božych nie kanieśnaściu fizyčnych zakonaŭ pryrody, a dobraj wolnaj wolaj. Inakš kažučy, čaławiek žywie maralna. Pryhladajučysia adnak hetamu maralnamu žyćciu, jakuju tam bačym šyryniu, jakoje bahaćcie! Jość, praŭda, linii ŭsim ahulnyja (10 prykazańniaŭ), ale skolki-ž tam i roznajakich asabliwaściaŭ! Nad kožnym čaławiekam Boh maje bolš-mienš inšyja damahańni i kožny z nas služyć Bohu paswojmu. Ščaśliwy, chto zrazumieŭ namiery nad saboj Božyja i achwotna datarnawaŭsia da ich. Jon spoŭnić sens žyćcia swajho i staniecca ŭłasnaściu Božaj naŭsiady ŭ radaści wiečnaj. Astajecca pytańnie, jak zrazumieć ściežki swajho wysokaha praznačeńnia? — Heta Boh sam pakaža čaławieku, pakaža cichim natchnieńniem, abo ludzkim prykładam, ludzkoju radaj, ci šmat inšymi nahodami, spabudzić čaławieka ŭwajści ŭ hłybiniu dušy swajej i tam pačuć hołas Božy.

Maładaja dziaŭčynka Łuceja, čujučy ŭ dušy tajomny hołas nieba, nikoha nie pytajučysia, nawat maci rodnaj nia kažučy, pastanaŭlaje służyć Bohu ŭ dziawoctwie praz usio žyćcio dačasnaje.

Maci daččy swajej suliła ščaście na inšaj darozie, jana dumała addać jaje zamuž. Budučy ŭdawoj spadziawałasia pry zamužniaj daččy znajšci sabie padmohu ŭ staraści swajej. Dawiedaŭšysia ab tym Łuceja, dumać stała, jak-by tut pierakanać, jak pieramahčy wolu maci. Nia doŭha adnak turbawałasia, bo Boh, što daje poklik čaławieku, daść i sposab prawiaści jaho ŭ žyćcio. Maci raptam mocna zachwareła. Leki lekami, a padumać pryjšłosia adwiedać hrob św. Agaty, dzie stolki cudaŭ usialakich dziejałasia. (Łuceja z taho-ž kraju, što i Agata — z Sycylii). Tut paśla doŭhaj malitwy Łuceja zasnuła. U śnie pakazałasia joj św. Agata i tak da jaje zahawaryła: „Našto prosiš mianie, Łuceja, kali sama ty pryslužycca možaš swajej maci. Dziela wiery twajej Boh užo wiarnuŭ joj zdaroŭje, bo ŭ dziawočym sercy swaim ty jamu miłaje pryhatawała pamieščańnie. Pračnuŭšysia pabačyła Łuceja maci swaju zusim zdarowaj. Tut joj raskazała swoj son i prypomniła, jakuju pachwału dała Agata jaje dziawočamu sercu. I takim čynam sprawa žanimstwa Łucei adpała.

Ničym niaźwiazanaja, addałasia ŭsia dabračynnaj dziejnaści siarod biednych, niaščasnych. Bahataja majemaść źmianšałasia ŭ jaje rukach štoraz bolš. Widziačy ŭsio heta, chłapiec, z katorym mieła być zaručana, zakipieŭ złościu wialikaj i praz pomstu zrabiŭ danos na Łuceju, jak chryścijanku. Za danosam, reč peŭnaja, pajšoŭ praces sudowy, wynik katoraha nam ŭžo lohka pradbačyć.

Idučy na sud Łuceja, mała rupiłasia ab tym, što joj hawaryć prad suddziaj pryjdziecca. Usia praniataja Ducham Božym, jana hłyboka wieryła ŭ natchnieńnie światoje. Nie darma-ž skazana: „Na tuju paru budzie wam dadziena, što hawaryć majecie... Duch światy praz was hawaryć budzie." Pa-

---

Konstantynam Radziwiłłam, ažaniŭsia z jaho siastroj Antoninaj kala 1822 h. Pryjechaŭšy u Krošyn, Juraha pačaŭ zawadzić asobnyja paradki.

Pieršym čynam patrebawaŭ dakumentaŭ u žycharoŭ Krošyna na toje, ci jany sialanie, ci miaščanie i jakim prawam władziejuć ziamloj? Šmat chto nazwaŭ siabie miaščanami, mieli dakumenty i pakazali ich Jurazie. Jon, razhledziŭšy ich, skazaŭ sialanam, što dakumenty błahija i nia majuć siły, nawat suliŭ wiarnuć raniej zapłačanyja za ich u dwor hrošy. Pry hetym Juraha pačaŭ kamornikami mieryć ziamlu i adbirać jaje siłaj.

U hetu sporku ŭmiašałasia načalstwa. U Jurahi siła była wialikaja. Jaho šwahier kn. Radziwiłł byŭ Nawahradzkim maršałkam šlachty. Doŭha ciahnułasia sprawa. Jana končyłasia ŭ Horadni ŭ Hubernskim Praŭleńni ŭ 1826 hodzie, 29 lutaha, dzie było pryznana, što krošynianie ŭsie mužyki, a nie miaščanie i što niapraŭna władziejuć panskaj ziamloj, nie płaciačy padatkaŭ i nie adbywajučy panščyny. U hetaj sprawie mnoha pracawaŭ dla sialan Kaminski, katory raniej wučyŭsia ŭ Krošynskaj škole. Byŭ ich chadatajem, adwakatam, pawierannym. Jon-ža i ŭ turmie siadzieŭ.

Pastanaŭleńnie Hubernskaha Praŭleńnia wyjšła prociŭ mužykoŭ. Sialanie nie pasłuchali načalstwa. Juraha tady danios Hubernataru, što sialanie buntujucca, dziela hetaha treba pasłać wojska. Heta było wiasnoj 1828 hodu.

A tady lohka było wyklikać wojska. Byŭ, za dwa hady da hetaha, wydadzien ukaz, pa katoramu zahadywałasia sudzić buntujučych sialan na miejscy wajennym sudom i tut-ža wypaŭniać pryhawor sudu. Zaćwiardžaje hetki pryhawor Hubernatar, a kali winawatych akažacca bolej za 9 čaławiek, praz kamitet ministraŭ pryhawor idzie na zaćwierdžańnie samoha Cara, ale ŭ ukazie było tak-ža skazana, što pany pawinny wiedać mieru prawoŭ swaich i nie nadužywać ich.

U Krošyn pryjechała mnoha načalstwa: hubernatar, maršałak šlachty, za suddziaŭ pryšli ŭłany. Sialanie byli pasadžany pad wartu. Inšyja spužalisia i pryznali prawy pana Jurahi. Ale paśla, pierahawaryŭšy z ksiandzom Mahnušeŭskim, paprawilisia, stali ŭpiracca. Pany i načalstwa uzławalisia na ksiandza, što padtrymliwaje mužykoŭ.

Sud byŭ skory, ale nie miłaściwy. U im zasiadaŭ sam Radziwiłł, šwahier Jurahi, prezydent hrodzkaha sudu i aficery. Winawacili 12 čaławiek, z hetaha liku 8 krošynskich sialan i 4 čaławieki roznaha stanu. 9 było tut-ža zasudžana wajennym sudom, a na troch mieŭsia być jašče pryhawor. Hubernatar byŭ tut-ža, moh-by zaćwierdzić pryhawor sudu, ale dziela taho, što zasudžanych było bolš za 9 čaławiek, to sprawu treba było dawodzić da samoha Cara; dziela hetaha hubernatar prasiŭ Namieśnika Carskaha brata chutčej pakirawać sprawu da Cara, nawat pamima kamitetu ministraŭ.

čuŭšy hetyja słowy, sudździa ździŭlena zapytaŭ Łuceju: „Jość-ża sapraŭdy ŭ tabie Duch Światy?“ A jana ŭ adkaz jamu: „Čystaje serca jość światyniaj Ducha Božaha...“ Tady sudździa z naśmieškaj: „Pabačym, ci doŭha ŭ tabie Duch Światy prabudzie, kali prykažam zhańbić dziawoctwa twajo.“

Sudździa prykazaŭ adwiaści Łuceju ŭ dom raspusty na hańbu. Tymčasam, kali tyja padyjšli i chacieli ŭziać jaje, nie mahli anijak skranuć Światoj z miesca. Padbiehła im bolš ludziej na padmohu, ale i jany nie mahli paradzić ničoha. Tady daŭ zahad sudździa žyŭcom spalić Łuceju. Nakłali kruhom jaje suchoha drewa, ablili smałoj i padpalili. Łuceja ŭsia apynułasia ŭ płamieńniach, ale ahoń joj nia škodziŭ. Tut sudździa spaściaroh, što ździŭleńnie narodu lohka pierajści moža ŭ wieru, i zatym prykazaŭ adciać miečam haławu, što było zaraz i spoŭniena. Stałasia heta ŭ 304 h. Światkujem dzień Łucei 13-ha śnieźnia.

Kali światašć—perła najdaražejšaja žyćcia ludzkoha, daj-ža nam, Boža, praz złučnaść z Taboju zdabyć sabie jaje na chwału wiečnuju!

Ks. dr. J. Rešeć.

* * *

U žyćcia kryžowym pachodzie,
Siarod ciarpieńniaŭ, što nam nie [ščadzić,
Biełarus ŭ „Dumcy“ radašć [znachodzie:
„Dumka“ radzić jamu i wiesialić.

Dyk z abnowaj jaje my witajem:
Chaj prychodzić jana ŭ našy sioły!
Z nieciarpieńniem zaŭsiody čakajem,
A ŭ joj wierš Wietrahona wiasioły.

My ž uważajma sabie za prymus
Pamahčy, kab štodniowikam stała:
Chaj čytaje jaje Biełarus!
Kab krasoj swajej świet zadziŭlała.

L. L.

ZWON.

Zwon cicha raspłyŭsia u dali,
Hramady ludcoŭ prabudziŭ.
Na hołas jahony paŭstali:
Čas molbaŭ užo nadchadziŭ.
Udaryła recha u chwojki,
Liść dreŭcaŭ niaśmieła dryžyć;
Parušyŭsia tak-ža dub bojki,—
Narod da światyni śpiašyć.
Zwon—dziŭny pryjaciel narodu,
Jon znaje duš našych čućcio.
Bjeć, zwonić u kožnu nahodu
Pa notach, što pišyć žyćcio.

Wasil Krywičanin.

U Biełarusaŭ Katalikoŭ.

Ahulny schod T-wa „Bieł. Kat. Wydawiectwa“. 14 lutaha adbyŭsia ahulny hadawy schod Bieł. Katalickaha Wydawiectwa, na jakim ustupajučy ŭrad zdaŭ sprawazdaču i byŭ wybrany nowy ŭrad. Skład uradu astaŭsia stary, tolki na miesca Ks. W. Hadleŭskaha wybrany Ks. J. Hermanowič, jak wolny siabra.

Katalickaj Akcyi dla Biełarusaŭ nie zaćwierdzili. Urad Katalickaj Akcyi dla Biełarusaŭ atrymaŭ niadaŭna pawiedamleńnie Archid. Instytutu, u jakim skazana, što Kat. Akcyja dla Biełarusaŭ nie zaćwierdžana. Słowam, ciažka biełarusam žywiecca.

Biełaruskaja chronika.

Zabaranili lekcyju. 7 II siol. Ks. Ad. Stankiewič mieŭsia pračytać publičnuju lekcyju na temu: „Praf. M. Babroŭski i biełaruski adradženski ruch“. Starasta m. Wilni, paklikajučysia na „względy bezpieczeństwa publicznego“, pračytać hetu lekcyju zabaraniŭ.

Rewizii. 10.II siol. palicyja zrabiła rewiziju ŭ wiedamych biełaruskich narodnych dziejačoŭ: inž. Ad. Klimowiča i ŭ red. J. Paźniaka. U wyniku rewizii, u pamieščańni redakcyi „Wiadomości Białoruskich“ zabrali šapirahraf (pamna žalnik), ułasnašć inž. Ad. Klimowiča.

Sud nad red. J. Šutowičam. Na 9.II była naznačana sudowaja sprawa red. J. Šutowiča za adnadnioŭku: „Za rodnuju školu!“ Sprawu mieŭ razhladać Wil. Haradzki Sud. Sprawa adłožana.

Sud nad „Biełaruskaj Krynicaj“. 25 II sioleta ŭ Wil. Haradz. Sudzie budzie razhladacca sprawa apošniaje kanfiskaty i zawiešańnia „Biełaruskaje Krynicy“. Abwinawačany za hetuju kanfiskatu red. Ad. Dasiukiewič.

Biełarusy ŭ Waršawie. Starańniem biełaruskaj kalonii ŭ Waršawie 6.II siol. u zali Waršaŭskaj Filharmonii byŭ sarhanizawany biełaruski wiečar, pryświačany bieł. pieśni i muzycy.

„Калосьсе“—biełaruski litaraturna-nawukowy časapis, užo drukujecca i niezadoŭha wyjdzie. Časapis hety wychodzić raz u try miesiacy.

Nowyja lekary biełarusy. Sioleta skončyli medycynu dwa biełarusy W. Wojtenka i W. Tumaš, jakija 15 lutaha złažyli lekarskuju prysiahu.

„Самапомач“—Samapomač“—biełaruski papularna-haspadarski časapis wychodzić pabolšany formaj i abnoŭleny žmiestam. U ustupnym artykule miž inšym čytatajem: „časapis budzie wychodzić čaściej jak raz na miesiac tolki tady, kali kožny čytač zaraz-ža wyšle hadawuju padpisku“. Spadziajomsia, što za hetym zastanoŭki nia budzie, bo časapis hety sapraŭdy cikawy i pawažny.

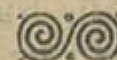

List z Arhientyny.

U Arhientynie raźwiwajecca wielmi šybka Katalickaja Akcyja, ale tak-ža i kamunisty nia śpiać. Našy ludzi žywuć najbiadniej z usich, i mnohija zabywajucca ab Bohu, bo jazyka nie razumiejuć, dyk i ŭ kaścioł nia jduć. Ale mnoha jość ludziej dobraj woli, što jduć na św. Imšu kožnuju niadzielu, dyk i Boh ich bahasławić. Ciapier tut leta: wielmi horača. Žadaju dla „Chryść. Dumki“ ŭsiaho najlepšaha! Kłaniajusia ŭsim Biełarusam.

Waš u Chryście

4.I.37. *Alfons Padziawa.*

WASIŁKI

Addzieł dla dziaciej.

Dla mamy.

Spatykajem wiasnu:
Pośle doŭhaha snu,
Pośle ciažkaj zimy nadychodzie:
Busieł wun klekatun,
Wiasny peŭny źwiastun,
Razam z soncam z spačynku wy- [chodzie.
U swajej staranie,
Na swajej baranie,
Jon paprawić hniazdo swajo choča:
Pyraj, moch i łamok
Cely Božy dzianiok
Biez spačynku wałoča j wałoča.
Jon pa łuzie idzie,
Pa rasie, pa wadzie,
Śled u śled za im cień jaho
Nad kryničkaj łatać [mkniecca.
Pačała krasawać:
Žoŭtym koleram k' dzieciam śmia
Čutna—pčołki źwiniać, [jecca.
Dzietki ŭžo hamaniać,
Bač, pa kwietki na łuh wybiahajuć:
I pajšli hramadoj,
Pa łuzie ŭpieraboj,
Chto kudy—rwać łataci śpiašajuć.
Jak narwiom, dyk tahdy
Padaljom im wady,
I na woknach razstawim wiazanki:
Załataja łatać
Budzie ŭ woknach zijać —
Miž wiazanak twar našaje mamki.

Krapiŭka.

Śpiačyja rycary.

Budučy raz u Daŭhinawie na kirmašy, čuŭ ja, jak sialanie miž saboj hawaryli. Kazali, što ŭ wialikim lesie, u samaj jaho siaredzinie jość maleńkaja horka, što nawokał kalučymi kustami parasła. Kab praleści praz hetyja kusty, dyk možna ŭbačyć u skale wyłam, jaki wiadzie da pałanki, dzie zaŭsiody, jak letam, tak i zimoj, palicca wohniščа, a pobač staić wojska śpiačych rycaraŭ. Kožny z ich trymaje ŭ rukach napahatowie aružža, kožny z ich siadzić na kani, usie ŭ pancyrach.

Kolki ich? Nichto nia ličyŭ, dy i nie paličyć. Prabawali rabić śpisy, ale ničoha nia wyjšła. Biełaruskija heta wajaki — addaŭna śpiačyja rycary. Čakajuć jany swajej chwiliny, kab razam abudzicca z swaim pawadyrom kniaziem Usiasławam. I tolki raz na stalećci, kali bjuć zwany na Wialikdzień, pračychajucca jany, słuchajuć, što na świecie dziejecca. Nichto ich adtul nia kliča i nia budzić. Ab hetych rycarach mała chto j wiedaje.

Budzicca kniaź i rycary i čakajuć na zoŭ i słuchajuć... Ale prachodzie hadzina, i ŭznoŭ nawokał hłuchaja cišynia. Sumny kniaź moŭčki chilić haławu i pawoli zasynaje. Nawokał usio ŭcichaje, nia čuwać hutarak... iznoŭ śpiać rycary. Kab u tuju časinu, kali jany pračchnucca, kryknuć, paklikać ich, dyk za taboj i pojduć. Moža my, maładyja, dapilnujem, kali jany prabudziacca i pawiadziom ich za saboj? Dyk źbirajciesia i budźcie hatowymi, bo chutka nastanie toj čas, kali jany pračnucca!..

S. Ž.

Zdareńnie.

Biełaruski chłopčyk papaŭ u Prusach da niamieckaha haspadara za pastucha. Jon čuŭ, što Niemcy skupyja i z adnej mierki kormiać pastuchoŭ celaje leta, zaležna ad taho, skolki chłapiec źješć pieršy raz. Jakraz byli klocki. Chłapiec nia moh źješci, ale bajaŭsia pakinuć, kab druhi raz haspadynia nie pamienšyła mierki. Woś pastuch niaznačna staŭ klocki składać za pazuchu, a ješci tolki poliŭku. Až raptam, jak wyłaziŭ z za stała, začapiŭsia za roh i... šniurok tresnuŭ, a klocki pasypalisia na ziamlu.

— O, ferfluchter! — zakryčaŭ Niemiec: — chłapiec dziurawy...

I adprawiŭ jaho damoŭ.

III. Połackaje kniaźstwa.

Kniazi: Barysłaŭ, Bračysłaŭ i Usiasłaŭ.

Pa śmierci Iziasława kniažyŭ u Połacku jaho syn Barysłaŭ. Jon raspačaŭ baraćbu z Kijeŭskim kniaźstwam za Noŭharad, Wiciebsk i Uświat. Praz hetyja harady jšoŭ tady wialiki handlowy šlach z zachadnia-paŭnočnaj Eŭropy ŭ Hrecyju na ŭschod. U čyich rukach byli hetyja harady, toj mieŭ mahčymaść zdabywać wialikija bahactwy. Barysłaŭ zmusiŭ Kijeŭskaha kniazia Jarasława zračysia Wiciebska i Uświata. Sprečka za Noŭharad ciahnułasia dalej za Barysława nastupnika Bračysława, a najbolšy razhar hetaj sprečki nastupiŭ za Bračysławaha syna Usiasława.

Połackaje Kniaźstwa za časoŭ kniažańnia Usiasława zdabyło sabie wialikuju siłu i daloka razšyryła swaje miežy. U baraćbie z Kijeŭskim Kniaźstwam za pieršynstwo ŭ uschodnia-sławianskim świecie Usiasłaŭ zdabyŭ daloki na poŭnačy Noŭharad. Paŭdniowa-ruskija, abo inakš kažučy — Kijeŭskija kniazi zmowilisia miž saboju pamścić heta i ŭ 1067 h. napali na Biełaruś. Kala Miensku spatkaŭ ich z swaim wojskam kniaź Usiasłaŭ. Wojska jaho adnak było raźbita. Ale i paŭdniowa ruskija kniazi taksama nia mieli ŭžo siły iści dalej i prasili Usiasława ŭ swoj łahier, kab zrabić z imi zhodu. Usiasłaŭ zhadziŭsia i z dwuma synami ŭdaŭsia da ich. Kijeŭskija kniazi schapili Usiasława i jaho synoŭ, zakawali ŭ łancuhi i adwiaźli ŭ Kijeŭ. Niadoŭha adnak-ža tamiŭsia Usiasłaŭ u pałonie. Na druhi hod kijaŭlanie prahnali swajho kniazia, a na kniažy pasad zaprasili z wastrohu słaŭnaha—połackaha kniazia. Ale Usiasławu milejšaja była Biełaruś, rodny Połacak, čymsia zo łatam akawany Kijeŭski wialikakniažacki pasad i jon adtul uciok.

Niewiasiołaja była staraść Usiasława. Kijeŭski kniaź Manamach urywaŭsia časta na Biełaruś, niščyŭ harady i zabiraŭ ludziej u pałon. Prybity horam i zmučany baraćboj u abaronie Baćkaŭščyny, kniaź Usiasłaŭ pa 57-mi hadoch kniažańnia pamior.

Pamiać ab hetym mudrym i adważnym kniazi, jaki stolki pracy i muk pałažyŭ dla swajej Baćkaŭščyny, doŭha žyła ŭ našym narodzie, jaki doŭha piajaŭ ab im pieśni i razkazywaŭ kazki-lehiendy.

W. Jermałkowič.

× **U Kitai jość užo 3 miljony katalikoŭ.** Pawodle abličeńniaŭ Katalickich Misijaŭ, u Kitai jość užo 3 miljony katalikoŭ. Ličba heta adnak, u paraŭnańni z wialikim likam kitajskaha narodu, jość wielmi jašče maleńkaja.

× **Katalickaść u paŭdzionnaj Afrycy.** U paŭdzionnaj Afrycy ličba katalikoŭ u 1936 hodzie ŭzrasła na 450.932 asoby, što aznačaje pryrost 38.000 u praciahu adnaho hodu.

× **Amerykanskaja pošta prociŭ niemaralnaści.** Hałoŭny dyrektar pošty ŭ Złučanych Štatach paŭnočnaj Ameryki zajawiŭ, što pošta nia budzie pryjmać da ekspedycyi časapisaŭ i knižak, abražajučych maralnaść.

× **Katalicyzm u Amerycy.** U Złučanych Štatach katalicyzm robić wialikija postupy. Ličba katalikoŭ pierajšła 20 miljonaŭ; jość tam 30250 ksiandzoŭ, 193 duch. seminaryjaŭ, 191 kat. wyšejšych školaŭ dla mužčynskaj moładzi i 661 dla žanočaj moładzi. Kožnaha hodu 15.000 moładzi kančaje hetyja škoły. Ciapier jość u Złučanych Štatach bolš 250 katalickich piśmieńnikaŭ, z jakich 25 atrymała naharody Nobla.

× **Katechizm u japonskaj mowie.** U śniežni 1936 hodu wyjšaŭ z druku katechizm u japonskaj mowie. Nad jaho wydańniem pracawali cely hod dźwie kamisii pad kiraŭnictwam biskupa Tokija Šambona.

× **Manifestacyja dziaciej.** U Montrealu ŭ Kanadzie (Ameryka) adbyłasia relihijnaja manifestacyja 10.000 dziaciej 11 narodnaściaŭ. Jany złažyli ŭračystaje pryračeńnie wiernaści Kaściołu.

× **Kanhres rabotnickaj moładzi.** U Paryžy maje adbycca ŭ lipni hetaha hodu kanhres francuskaj rabotnickaj katalickaj moładzi. Maje ŭziać u im učaście 60.000 asob.

× **Misijanery z Irlandyi.** Z Irlandyi wyjechali ŭ 1936 h. 174 misijanery na misyjnuju pracu ŭ Afryku, Kitaj, Kareju, Indyju, Ameryku i na wastrawy Spakojnaha Akijanu.

× **Kaścioł dla hłuchaniemych.** U Londynie (Anhlija) wybudawali kaścioł dla hłuchaniemych. Aŭtar u tym kaściele ŭstaŭleny tak, kab usie mahli dobra bačyć ksiandza. Ksiondz prahawarwaje da hłuchaniemych znakami i ruchami.

× **Pamiatnik pa 4.600 zabitych ksiandzach.** U Francyi ŭtwaryŭsia kamitet, jaki ŭ pamiać zabitych 4.600 ksiandzoŭ, što zhinuli ŭ abaronie baćkaŭščyny padčas suświetnaj wajny, pastanawiŭ pastawić im pamiatnik. Pamiatnik hety stanie na adnej hary ŭ Paryžy.

× **Ciapierašni skład kardynalskaj kalehii.** U 1937 hodzie ŭ skład kardynalskaj kalehii ŭwachodziać: 37 kardynałaŭ italjancaŭ i 29 inšych narodnaściaŭ. Z hetych astatnich 5 francuzaŭ, 4 hišpancy, 4 amerykancy, 3 niemcy, 2 čechasławaki, 2 palaki, 1 belhijec, 1 madziar, 1 partuhalčyk, 1 arhientynčyk, 1 brazylijčyk, 1 austryjak i 1 žychar dalokaha Ŭschodu.

× **Sprawa kananizacyi bł. Andreja Baboli.** 19 h. m. mielasia adbycca pasiedžańnie adpawiednaj kamisii pad kiraŭnictwam św. Ajca ŭ sprawie kananizacyi bł. Andreja Baboli. Z pryčyny adnak chwaroby Św. Ajca pasiedžańnie heta adłožana na čas paźniejšy.

× **Sprawa relihii ŭ Niamieččynie.** Pałažeńnie Kaścioła ŭ Niamieččynie jość wielmi pawažnaje. Niadaŭna u hetaj sprawie ŭ Św. Ajca była delehacyja niamieckaha episkapatu, jakaja pierahawory z Św. Ajcom wiała dawoli doŭhi čas. Hitleryzm choča wyrwać z dušy moładziažy relihiju, a z hetym i pačućcio ludzkaści.

× **Eucharystyčny kanhres u Manilli.** Ad 2 da 7 lutaha ŭ mieście Manilli, na filipinskich wastrawach, adbywaŭsia eŭcharystyčny kanhres. Brała ŭ im učaście panad 300.000 asob z 40 dziaržawaŭ.

× **U Niu-Jorku** na 7.600.000 žycharoŭ jość 1.734.000 katalikoŭ i 1.765.000 žydoŭ. Kataliki majuć 430 kaściołaŭ, žydy kala 1000 synahoh.

× **List meksykanskaha episkapatu.** Meksykanski episkapat niadaŭna wydaŭ pastyrski list, u jakim haworycca ab abawiazku katalikoŭ u sprawie wychawańnia moładzi.

× **Stan zdaroŭja św. Ajca Piusa XI palapšajecca.** Iznoŭ pryjmaje na hutarku kardynałaŭ, a 7 lutaha z pryčyny zakančeńnia eŭcharystyčnaha kanhresu ŭ Manilli skazaŭ pramowu praz radyjo. 12 lutaha miesiaca św. Ajciec światkawaŭ 15-cihodździe swajej karanacyi.

× **Siabry niamieckaha episkopatu ŭ św. Ajca.** Św. Ajciec pryniaŭ niadaŭna na aŭdyjencyi delehacyju niamieckaha episkopatu. Pašla aŭdyjencyi ŭ św. Ajca pryjmaŭ ich jašče kardynał Pačelli. Watykanskija kruhi padčorkiwajuć značeńnie hetaj aŭdyjencyi. U źwiazku z hetym kažuć, što ŭ astatnim pastyrskim liście niamiecki episkapat zaniaŭ wyraznaje prociŭkamunistyčnaje stanowišča i razam wyraziŭ pratest proci ŭcisku kaścioła ŭ Niamieččynie nacjanał-socyjalistami.

× **Relihijnaja baraćba ŭ Niamieččynie.** Z Berlina pawiedamlajuć, što wyjšła prawa, pawodle jakoha dzieci, majučyja 14 hadoŭ, mohuć biez dazwołu baćkoŭ wystupać z Kaścioła. Najwyšejšaje kiraŭnictwa protestanckaj cerkwy ŭ Niamieččynie dziela hetaha zwaročwaje ŭwahu baćkom, kab bolšuju ŭwahu kłali na ŭzhadawańnie dziaciej.

× **Relihijnaje ažyŭleńnie ŭ Sibiry.** Antyrelihijnaja prapahanda ŭ Sibiry asłabła. Naadwarot — astatnim časam, jak pawiedamlajuć hazety, pačali tam dzieić relihijnyja arhanizacyi, da jakich naležać lekary, wučyciali, biblijotekary i mnoha studenckaj moładzi. Prawasłaŭnyja i žydy ŭ relihijnyja światy nia wychodziać na rabotu.

Hitler nowaj mierkaj mieryć —
Pačynaje ŭ Boha wieryć!
I kryčyć, pa świecie trubić:
Boh—jon kaža — Niemcaŭ lubić...
Sam jon, Hitler, — prosta dziwa!
Žywieć wielmi sprawiadliwa:
A Francuzaŭ, čysta-hładka,
Lubić tak, jak woŭk jahniatka.
Anhličanku, staru-babu,
Lubić tak, jak busieł žabu.
Tolki, kaža, z ŭsiaho świetu
Znać nia choča jon Sawietaŭ:
Najpierš pojdzie, choć sam zhinie,
Dać swabodu Ukrainie.
Ukraincaŭ skončyć wiešać, —
Biełarusaŭ pojdzie ciešyć,
I tak dalej, choć pamału,
Dojdzie tolki... da Urału.
A ŭžo tam z uschodu sonca
Licha pryniasie Japonca.
Bolš nia budzie čaho krašci —
Świet padzielać na dźwie časci;
Buduć žyć tahdy pryhoža.
Hitler kaža: „Boh pamoža"!...

Pa Rasiei chodziać strachi:
Ludzi pišucca ŭ manachi.
Choć nia molacca da Boha, —
Ŭstajuć rana, śpiać nia mnoha.
Kamisary — ważny šyški —
Štodzień pościać, lepš, jak mniški;
I pracujuć bolš, jak muły,
Jak manachi kameduły.
Kamsamolcy j kamunisty
Maŭčać lepiej, jak Trapisty.
Nawat samy ważny tuzy
Horš abdziorty, jak Kartuzy!
A ŭžo Trocki z cełaj świtaj
Zapisaŭsia ŭ Jezuity.
Radek-Sobelson z kahałam
Ichnym byŭ Prawincyjałam.
Žywuć ludzi ŭ brackaj zhodzie,
Kali strach pa skury chodzie.
Dziady-baby bosy j hoły,
Adnym słowam, jak anioły!
Jak manachi, dy na mory,
Šepčuć ŭsie: „Memento mori!"

Lawon Wietrahon.

A ŭsio-ž trymajemsia.

Žodziški, Wialejski paw. My, biełarusy ŭ Žodziškach, choć nas z usich staron padważywajuć, swajho biełaruskaha nacyjanalnaha hruntu nie pakidajem. My štoraz bolš raściom, macujemsia i za swajo staim hrudźmi! U našy dušy biełaruskaja sprawa zalahła nadta hłybaka i my nikoli z jeju nie razstaniomsia!

Praŭda, nam ciapier u Žodziškach baraćba za biełaruskija sprawy nia nadta ŭdajecca. Prajhrali my biełaruskuju mowu ŭ kaściele i naš hurtok Bihiku zakryty! Ale my zaŭsiody wierym u praŭdu i sprawiadliwaść. Ž.

Žadajuć swajho.

Usielub, Nawahradzki paw. Narod u nas ciomny, hazet i knižak mała chto čytaje, niama dzie ich brać. Dzieci chodziać u polskija škoły, adnak karyść z hetaje nawuki małaja, bo našym dzietkam ciažka zrazumieć polskuju mowu. Woś ciapier majuć wučyć čytać i pisać usich chłapcoŭ, jakim nadchodzić čas wajskowaj służby. Karysna heta, ale sumna, bo ŭsie jany ŭžo chadzili ŭ polskuju školu i na praciahu paru hadoŭ patrapili ŭsiaho zabycca.

U carkwie ŭ nas, jak wiedama, bahasłužeńnie ŭ carkoŭnasławianskaj mowie, a kazańni parasiejsku. Ciapier chodziać słuchi, što byccam jość zahad bahasłužeńnia papolsku; sialanie našyja hetym da hłybi ŭzburanyja, kali heta staniecca, dyk carkwa tady budzie zusim pustaja.

Niekatoryja ciomnyja adzinki padburajuć ludziej da žydoŭskich pahromaŭ, ale narod naš prociŭ usiakich hwałtaŭ.

Polskija kulturna - praświetnyja arhanizacyi ładziać pradstaŭleńni i inš., ale heta nia maje nijakaha ani ŭpływu, ani wyniku. Narod naš žadaje aświety ŭ swajej rodnaj biełaruskaj mowie.

Tola Dzičok.

Z palityki

✕ **Jehorow u Litwie.** 16.II prypadała nacyjanalnaje światа Litoŭskaha Narodu. U hety dzień u Koŭnie haściŭ sawiecki maršałak Jehorow. Litoŭcy prymali jaho duża ŭračysta.

✕ **Palityčnaje palawańnie.** Niadaŭna ŭ Bieławieskaj puščy adbyłosia palawańnie, na jakim byŭ Prezydent Polščy i roznyja zahraničnyja dyplamaty, što prabywajuć u Waršawie. Prybyŭ na heta palawańnie tak ža i niamiecki premjer Goering.

✕ **U Japonii niespakoj.** Idzie palityčnaja baraćba miž wojskam i parlamantam. Akazwajecca, wojska maje tam bolšyja ŭpływy i značeńnie, jak parlamant. Heta znača, što fašyzm raście i tam.

✕ **U SSSR** zaŭważwajecca niejkaje napružańnie miž Stalinam i Warašyławym. Kažuć, što hetaje nieparazumieńnie jość wynikam zahadu Stalina dla G.P.U. prawieści čystku ŭ kamandzie čyrwonaj armii.

U suwiazi z apošnimi tam padziejami ministar zahraničnych spraŭ Litwinaŭ byccam maje stacca ambasadaram u Londynie abo Paryžy. Taksama paśla wiedamaha apošniaha „trackistoŭskaha" pracesu ŭ Maskwie, asudžanych i nierasstralanych Radka, Sakolnikawa, Arnolda i Stroiława wysłali ŭ Sibir.

✕ **U Polščy** adbyŭsia kanhres polskich socyjalistych. Pastanoŭlena i dalej barocca za demokracyju. Ab nacyjanalnych mienšaściach nie hawaryli ničoha. A škoda!

✕ **U Hišpanii** chatniaja wajna ciahniecca dalej. Miž paŭstancami i wojskam uradu iduć krywawyja bai. Apošnim časam paŭstancy ŭziali horad Malahu, pałožany nad Mižziemnym moram.

✕ **Z biezrabotnymi nia žarty.** Niadaŭna ŭ Kujaŭskim Radziejowie ŭ Polščy kala 150 biezrabotnych uwarwałasia ŭ mahistrat, u biura burmistra Jazepa Kassoŭskaha, žadajučy wypłaty zapamohi. Kali hety adkazaŭsia, biezrabotnyja pawalili jaho na ziamlu i chwaciŭšy za nohi wywałakli pa schodach z mahistrackaha biura na rynak, a paśla ŭskinuli jaho na prajaždžajučuju furmanku i wywiazšy za miesta, ukinuli ŭ roŭ. U źwiazku z hetym aryštawali 8 asob.

✕ **Anhlija zbroicca.** Apošnim časam Anhlija raspačała šybkaje zbrajeńnie. Pieradusim zabiaśpiečwaje narod pierad hazowymi napadami.

= **Jad wužaki jak lakarstwa na katar.** Dr. A. Mechner ścwierdziŭ, što silny katar chutka ŭstupaje, kali chwory budzie nacirać plačo maściaj, majučaj u sabie jad wužaki.

= **Miljardy ŭ pamieščańni žabraka.** U Rašawie padčas eksmisii žabraka Herša Štabsareta znajšli ŭ jaho pamieščańni miž łatami nieskalki miljardaŭ marak polskich, niamieckich, karon i 800 zł.

= **Paščenku mamuta** razam z zubami wahi niekalki dziesiatak kilahramaŭ znajšli ŭ race Wisłoku pad Dembicaju.

= **Z Adesy pawiedamlajuć,** što pabiarežža Čornaha Mora pakryłasia lodam. U prystani staić panad 30 karabloŭ sawieckich i zahraničnych, uwiaźnienych lodam. Płyćcio adbywajecca pry pomačy łamačoŭ lodu.

= **650 asob žhinuła ŭ teatry.** U Antung u Mandžuko wybuchnuŭ u teatry pažar, u wyniku čaho 650 asob žhinuła, a 28 mocna aparanych pierawieźli ŭ špital.

= **Sierčyki pataniejuć.** Užywańnie sierčykaŭ u Polščy ŭściaž źmianšajecca. U 1935 h. užywańnie źmienšyłasia da pałowy, čymsia ŭ 1928 h. Ministerstwa Skarbu władzie dziela hetaha pierahawory z siarčykowymi pradpryjemstwami ŭ sprawie abniżeńnia cany, kab hetkim sposabam zbolšyć ich užywańnie.

= **Drewa lahčejšaje za korak.** Na zachodnich indyjskich astrawoch znojdziena drewa, jakoje wažyć usiaho pałowu taho, što korak. Jość jano taksama hibkaje, mocnaje i wytrymałaje. Pa 4—5 hadoch wyrastaje jaho 15—20 metraŭ.

Z Kraju.

= **Hoład.** U pawietach Brasłaŭskim, Pastaŭskim i Dzisienskim mnohija sialanie užo zusim nia majuć zbožža i farmalna haładujuć. Ahulnuju ličbu haładajučych padajuć na 100 tysiač asob. A ab dapamozie bolš haworycca, jak robicca.

= **Biaz škoły.** Hazety padajuć, što 53 tysiačy dziaciej na Paleśsi nia majuć nijakaj škoły. Jakija z hetaha buduć wyniki dla kultury kraju, kožnamu jasna. Treba, kab adpawiednyja ŭłady źwiarnuli na heta ŭwahu.

= **Elektryka na našych ziemlach.** Na elektryfikacyju našych ziemlaŭ praznačana ŭ hetym hodzie 1.800.000 zł. Maje nastupić elektryfikacyja Rudzišak, jakija buduć mieć elektryčnaść z Trokaŭ. U Maładečnie siła elektroŭni budzie pabolšana, skul elektryčnaść atrymaje Lebiadziewa. Taksama majuć pradoŭžyć elektryčnuju liniju z Wialejki na Kuraniec, Krywičy i Budsłaŭ i z Stoŭpcaŭ na Rubiežawa, Naliboki i Dareŭna. Pry hetym treba skazać, što pad uzhladam elektryfikacyi, našyja ziemli stajać na apošnim miescy ŭ polskaj dziaržawie.

= **Lik wučniaŭ u himnazijach Wilenskaha wokruhu.** U hetym školnym hodzie ŭ uradawych himnazijach, pawodle ŭradawych abličeńniaŭ, u Wilenskim školnym wokruzie, da jakoha naležać: Wilenskaje, Nawahradzkaje i časć Bielastockaha wajawodztwa, jość 8.004 wučni, u hetym liku 4369 chłapcoŭ i 3635 dziaŭčat. Pawodle nacyjanalnaści: **biełarusaŭ** 496, palakoŭ 6108, žydoŭ 930, ukraincaŭ 61, niemcaŭ 13, rasiejcaŭ 8, inšych 138 i 48 „tutejšych".

U himnazijach prywatnych wučycca 5615 asob, chłapcoŭ 2584 i dziaŭčat 3031. U hetaj ličbie: **biełarusaŭ usiaho 95,** palakoŭ 1943, žydoŭ 2370, litwinoŭ 336, niemcaŭ 4, rasiejcaŭ 167, ukraincaŭ 2 i 50 „tutejšych".

Wilenskaja chronika.

Litoŭskaje Nacyjanalnaje Świata adbyłosia 16.II. Biel. Nac. K-t z hetaj nahody pieradaŭ Litoŭcam piśmiennaje prywitańnie, bo wusna witać nia było pazwolena.

Petardy (pryłada z nabojem porachu) niechta padkładaje pad žydoŭskija kramy. Užo było niekalki takich zdareńniaŭ. Apošnim časam była takaja petarda padłožana pad kwateru rabina Rubinštejna.

Jubilej u Rasiejcaŭ. 11.II. minuła 100 hadoŭ ad śmierci najwialikšaha rasiejskaha paeta A. Puškina. Jubilej hety wilenskija rasiejcy światkawali duža ŭračysta.

8 tysiač biezrabotnych. U minułym tydni ŭsich zarejestrawanych biezrabotnych naličali 8 tysiač.

336 psychična chworych. Na ŭtrymańni m. Wilni znachodzicca 336 psychična chworych. Mahistrat wydaje na ich u hod 200 tysiač.

Budžet m. Wilni sioleta budzie 1.200.000 zał. Hrošy hetyja pojduć na rozhyja patreby miesta.

Studenty endeki U. S. B. za pracu biarucca nieachwotna, jany dalej zahaniajuć žydoŭ na asobnaje miesca, a z hetaha wychodziać zabureńni i bojki.

Nr. 6 „Jaunimo Draugas", orhan litoŭskaj moładzi, byŭ skanfiskawany.

Chleb daražeje. Chleb u hetym hodzie ŭściaž daražeje. Apošnim časam kilo razowaha chleba kaštuje 28 hr., šeraha — 34 hr., bielaha — 36 hr.

Hrypa. Ad daŭžejšaha ŭžo času mnoha ludziej chwareje na hrypu. Z hetaj pryčyny praz niekatory čas byli pazačynianyja ŭsie škoły.

REKOLEKCYI dla Biełarusaŭ Katalikoŭ

u kaściele św. Mikałaja ŭ Wilni adbuducca 25, 26, 27 i 28 lutaha sioleta.

Rekolekcyjami budzie kirawać Ks. J. HERMANOWIC, maryjanin.

Pačatak rekolekcyjaŭ a hadz. 18.

Paštowaja skrynka.

B H B. Prośbu Wašu spoŭnili. Pašyrajcie „Chr. D." i prysyłajcie adrasy na probu.

Ks. P. T. Za adrasy dziakujem.

I. K. z pad Nawahradka. Pasyłajem akuratna. Pytajcie na pošcie.

Prytulski z pad Dziawieniśak. Atrymali, skarystajem. Prysyłajcie probnyja numary!

Merečanin z pad Turhiel. U swaim časie skarystajem.

Ž. Drukujem, nie zabywajcie ab nas!

Juračka T. List Twoj addali L. W. Jon kazaŭ, što Wašu prośbu spoŭnić.

L. L. Wieršyk źmiaščajem, inšyja reČy słabyja. Pašyrajcie „Chr. Dumku", prysyłajcie tak-ža adrasy na probu.

J. B. Z karespandencyi skarystajem u numary nastupnym.

Ks. W. Š. Atrymali, pakrysie budziem karystać.

H. B. Atrymali, pakrysie budziem karystać.

M. P. z pad Alkowič. Krychu skarystajem. Pišycie koratka, budzie lepš. „Chr. D." wysyłajem akuratna. A kali nie atrymajecie, dyk pišycie, my wyšlem druhi raz. Prysyłajcie probnyja adrasy.

P. W z pad Waranowa. Pasyłajem pakulšto adzin numar, kali treba bolš, — pišycie.

A. Dzičok z pad Usieluba. Atrymali, dziakujem i za matarjał i za ciopłyja słowy. Karespandencyju i wierš drukujem u hetym numary. Mahčyma, što paprawiŭšy, skarystajem u swaim časie i z inšych. Duža nam pryjemna, što Wy, jak prawasłaŭny, budziecie nas infarmawać ab relihijnym žyćci našych bratoŭ, prawasłaŭnych biełarusaŭ.

I. G. z pad Dziatława. Hazetu pasyłajem, čakajem na padpisku.

Prawasłaŭny z pad Miadzieła. Dziakujem, skarystali. Tymbolš cenny Waš hołas, što Wy prawasłaŭny. Miesca ŭ nas mała, dyk musili skaracić Wašu karespandencyju. Nia hniewajciesia.

Na „Chr. D." prysłali: Ks. K. S. — 2,40, U. D. — 1,20, H. M. — 1,00, Al. C. — 1 20, B. S. — 1,20, I. M. — 1,00 A. Z. — 0,60, St. G. — 0,60, I. P.—0,50, G. G. — 2,40, I. D. — 1,20, I, P. — 0,60, I. L. — 0,60, K. P. — 1,20, K. N.—0,60, Auh. Ch. — 0,60, I. Č. — 0,60, Ks. I. T. — 37,00.

(d. b.).

„Chr. Dumka" wychodzić: 5 i 20 kožnaha miesiaca.
Padpiska na hod — 2 zł. 40 hr., na paŭhoda — 1 zł. 20 hr., na try miesiacy — 60 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ.
Adras Redakcyi i Administracyi: Wilnia (Wilno), Zawalnaja wul. № 1—2.

Redakcyjnaja Kalehija: Ks. Dr. I. Rešeć, Wincuk Adwažny, Ks. Ad. Stankiewič, W. Jermałkowič
Adkazny redaktar KS. AD. STANKIEWIČ. × Časapis wychodzić z dazwołu duchoŭnaj ułady. × Wydawiec „BIEŁPRES".

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Wilnia, Zawalnaja wul. № 1.